

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/84/2022
Identifikačné číslo spisu:	1516202345
Dátum vydania rozhodnutia:	26.10.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1516202345.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v spore žalobcu Poľnohospodárska Pôda s. r. o., Bratislava, Sibírska 55, IČO:44 138 369, zast.: Advokátska kancelária LawService, s.r.o., Zvolen, Stráž 3/223, IČO: 36 861 723, proti žalovanému Y. R., narodenému XX. T. XXXX, B., Y.. Z. XX, zast. BIZOŇ & PARTNERS, s.r.o., Bratislava, Laurinská 4, IČO: 36 833 533, za účasti intervenienta MH Invest II, s. r. o., Bratislava, Trnavská cesta 100, IČO: 50 021 150, zast.: Advokátska kancelária REDANT s. r. o., Bratislava, Konventná 6, IČO: 53 682 581, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 15C/113/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 27. októbra 2021, sp. zn. 25Co/39/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaný a intervenient majú voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej ako „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 02. marca 2021, č. k. 15C/113/2016-270 návrh žalobcu na prerušenie konania zamietol a taktiež aj žalobu žalobcu zamietol. Žalovanému priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

1.2. Po právnej stránke súd prvej inštancie napadnutý rozsudok odôvodnil ustanoveniami § 137, § 228 ods. 1, ods. 2 Civilného sporového poriadku zákona číslo 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej ako „CSP“), § 46 ods. 1, § 123, § 129 ods. 1, § 130 ods. 1, § 132 ods. 1, § 133 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v platnom znení, § 6 ods. 6 zákona č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „zákon o vyvlastnení pozemkov“), § 3 ods. 5 zákona č.

175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov.

1.3. Súd prvej inštancie zamietnutie návrhu žalobcu na prerušenie konania odôvodnil tým, že konanie o neplatnosť vyvlastnenia sp. zn. 11S/259/2016, vedené na Krajskom súde v Nitre, ku dňu rozhodnutia súdu prvej inštancie, nebolo skončené, avšak ani prípadným zrušením vyvlastňovacieho rozhodnutia by sa žalobca nestal vlastníkom nehnuteľnosti. Ak by bolo zrušené vyvlastňovacie rozhodnutie, bola by zrušená aj časť o úschove, a v prípade, že by sa chcel žalobca domáhať určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, nemala by naliehavý právny záujem na určení, že bol vlastníkom v minulosti. Predmetné neskončené konanie o zrušení vyvlastňovacieho rozhodnutia nemá vplyv na rozhodnutie v tejto veci a súd prvej inštancie nemal dôvod na prerušenie konania.

1.4. Súd prvej inštancie žalobu žalobcu vo veci samej zamietol z dôvodu, že žalobca na podanej žalobe nemá naliehavý právny záujem. Následne sa meritom veci ďalej nezaoberal. Nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení zdôvodnil aj tým, že aj v prípade, ak by bol žalobca v konaní úspešný, neprineslo by to žiadnu zmenu v právnom stave ohľadne predmetnej nehnuteľnosti, či sporných strán. Žaloba podaná žalobcom je určovacou žalobou a môže sa jej domáhať iba vtedy, ak je na tom naliehavý právny záujem, ktorý je daný vtedy, ak existuje aktuálny stav objektívnej neistoty medzi stranami sporu, ktorý nemožno iným právnym prostriedkom odstrániť a právne postavenie žalobcu je ohrozené. Konštatoval, že ani jedna z týchto podmienok splnená nebola.

1.5. Žalovaný previedol kúpnu zmluvou vlastnícke právo k nehnuteľnosti na spoločnosť MH Invest, s.r.o., pričom mu bola vyplatená kúpna cena. Spoločnosť MH Invest s. r. o. previedla nehnuteľnosť spoločnosti MH Invest II, s. r. o., následne bola nehnuteľnosť vyvlastnená právoplatným rozhodnutím vyvlastňovacieho orgánu. Vlastníkom nehnuteľnosti je v katastri nehnuteľností zapísaná spoločnosť MH Invest, s.r.o. (aktuálne č. LV XXXX, k.ú. Lužianky). Daný stav nie je možné zmeniť podanou žalobou na určenie vlastníctva bez toho, aby nebol stranou sporu subjekt, ktorý ako vlastník nehnuteľnosti je zapísaný v katastri nehnuteľností. Nadobudnutie vlastníctva vyvlastnením je osobitný druh nadobudnutia vlastníctva, ktoré nie je odvodené od práv právneho predchodcu. Aktuálne evidovaný vlastník nehnuteľnosti nie je právnym nástupcom žalovaného.

1.6. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení ani z dôvodu uplatňovania si náhrady za vyvlastnenie. Žalovaný mal vyplatenú kúpnu cenu a úschova náhrady za vyvlastnenie sa týka vzťahu medzi spoločnosťami MH Invest, s.r.o. a MH Invest, II s. r. o. Žalobcovi by ani v prípade vyhovenia žalobe nevznikol zákonný nárok na vyplatenie náhrady za vyvlastnenie. Žalobca ani po zmene žaloby nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení, a to aj z dôvodu, že podľa § 137 písm. c/ CSP súd rozhoduje, či tu právo je, alebo nie je a nie o tom, či tu právo bolo alebo nebolo. Nejde o žalobu, ktorá rieši aktuálnu otázku. Žalobca nemôže mať naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože vzhľadom na vznik predkupného práva štátu po uzatvorení zmluvy, ale pred vznikom vlastníckeho práva vkladom do katastra nehnuteľností (pričom predkupné právo štátu bolo následne uplatnené), nikdy žalobca nebol a ani nemohol byť zapísaný ako vlastník predmetnej nehnuteľnosti, t. j. nenadobudol, ani nemôže nadobudnúť vlastnícke právo.

1.7. Súd prvej inštancie ďalej konštatoval nedostatok vecnej pasívnej legitimácie na strane žalovaného, ktorý nie je evidovaný v katastri nehnuteľností ako vlastník nehnuteľností. Žalovaný preto nie je pasívne legitimovaný a žaloba voči nemu nie je dôvodná. Vo vzťahu k poznámke podľa § 228 ods. 2 CSP, súd prvej inštancie konštatoval, že táto síce pôsobí aj voči neskorším nadobúdateľom nehnuteľností, prioritne má však upozorňovať na to, že v prebiehajúcom konaní môže byť určené vlastnícke právo osoby, ktorá si dala poznámku zapísať a prípadné pozitívne rozhodnutie sa bude vzťahovať aj na neskorších vlastníkov. V tomto konaní žalobca nežiadal dosiahnutie zápisu jeho osoby ako vlastníka do katastra nehnuteľností, ale ide mu o vyplatenie náhrady za pozemok. Poznámka má význam len vtedy, ak dôjde na základe rozhodnutia k zápisu nového vlastníka do katastra nehnuteľností. V danej veci, aj v prípade pozitívneho výroku by žalovaný nikdy nemohol byť ako vlastník zapísaný do katastra nehnuteľností, preto nie je toto ustanovenie na danú vec aplikateľné, a teda žalovanému nesvedčí pasívna vecná legitimácia (ako vlastník nehnuteľnosti je aktuálne vedená iná osoba).

1.8. V tejto súvislosti súd prvej inštancie poukázal na rozhodnutia Krajského súdu v Nitre sp. zn. 6Co/25/2016 z 11. marca 2015, sp. zn. 8Co/297/2018 v obdobnej veci a v neposlednom rade aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. januára 2021, sp. zn. 1Cdo/36/2020 taktiež v obdobnej veci, v ktorej bolo dovolanie žalobcu odmietnuté.

1.9. O náhrade trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 a § 257 CSP.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 27. októbra 2021, č. k. 25Co/39/2021-344 potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny rozsudok okresného súdu v napadnutej časti, týkajúcej sa zamietnutia žaloby a v časti trov konania; zároveň žalovanému voči žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Na zdôraznenie správnosti odvolací súd poukázal v prvom rade na odbornú spisbu a rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo 98/2004, 1Cdo 91/2006, 3Cdo 240/2006, 1Cdo 13/2010, 3Cdo 56/2011 a 5Cdo/548/2015 publikované pod R 22/2017.

2.2. Dôvodil, že naliehavý právny záujem na žalobcom požadovanom určení, nemôže byť v danom prípade daný, pretože by nedošlo k zmene vlastníka, ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva. Žalobca sa tohto určenia ani nedomáhal, pretože žiadal určiť, že jej patrí vlastnícke právo ku dňu vyvlastnenia, t.j. do minulosti. Z obsahu žaloby a všetkých vyjadrení žalobcu vyplýva, že žalobu podal len z dôvodu vyplatenia náhrady za vyvlastnený pozemok, ktorá bola uložená do úschovy súdu. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení, a to najmä z dôvodu, že nie je možné určiť do minulosti (ku dňu vyvlastnenia), že bol vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti a jeho skutkové tvrdenia a právne hodnotenie sa neviažu na odstránenie konkrétnej spornosti žalobcom uplatneného práva.

2.3. Zo záverov odôvodnenia napadnutého rozhodnutia súdom prvej inštancie, ako aj zo zhodného záveru odvolacieho súdu jednoznačne vyplýva, že žalobca neosvedčil svoj naliehavý právny záujem na požadovanom určení, napriek tomu, že ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie žaloby. Pokiaľ teda súd dospel k záveru, že ten, ktorý určovací návrh nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne návrh bez toho, aby sa zaoberal meritom veci (otázkami aktívnej a pasívnej legitímácie strán sporu). Z tohto dôvodu následne nebol povinný zaoberať sa skutočnosťami tvrdenými žalobcom vo veci samej, a to ani existenciou vecnej aktívnej, či pasívnej legitímácie strán sporu.

2.4. S tvrdením žalobcu, podľa ktorého má naliehavý právny záujem na určení voči žalovanému z dôvodu, že z rozhodnutia o vyvlastnení bolo zrejmé, že účastníkmi vyvlastňovacieho konania boli žalobca i žalovaný a finančná náhrada nebola vyplatená z dôvodu prebiehajúcich konaní o určenie vlastníctva, sa odvolací súd nestotožnil. Hoci nespochybňuje dôvod uloženia náhrady za vyvlastnenie do úschovy súdu, ktorým bolo prebiehajúce súdne konanie, dodáva, že vo vzťahu k predmetnému pozemku parc. č. XXXX v k.ú. Lužianky to však bolo konanie vedené na Okresnom súde Nitra sp.zn. 15C/113/2016. Preto iba výsledok uvedeného konania mohol byť významný pre vyplatenie náhrady za vyvlastnenie.

2.5. Vo vzťahu k pasívnej vecnej legitímácii žalobca tiež poukázal na § 228 ods. 2 CSP, ktoré záväznosť rozsudku o určení vecného práva k nehnuteľnostiam rozširuje aj na osoby, ktoré nie sú stranami sporu (spoločnosti MH Invest, s.r.o. a MH Invest II, s. r. o.), a to bez potreby ich vstupu do konania. Podľa názoru odvolacieho súdu na to, aby mohol nastať tento zákonný dôsledok, bolo potrebné v prvom rade to, aby mal žalobca naliehavý právny záujem na požadovanom určení, čo v danom prípade splnené nebolo. Z tohto dôvodu túto argumentáciu žalobcu považoval za nedôvodnú. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. januára 2021, sp. zn. 1Cdo/36/2020, v ktorom dovolací súd odmietol dovolanie žalobcu v obdobnej skutkovej a právnej veci, v ktorom konaní bola súdom prvej inštancie zamietnutá žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti z dôvodu nepreukázania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení žalobcom. Keďže aj v danej, odvolacím súdom prejednáwanej veci išlo o totožný tak skutkový, ako aj právny stav, odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s týmto rozhodnutím vyššej súdnej autority a jej závery aplikoval aj v tomto rozhodnutí.

2.6. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 262 ods. 1, 2 CSP v spojení s ustanovením § 396 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej len „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodil z § 420 písm. f/ CSP.

3.1. Odvolací súd uzavrel, že naliehavý právny záujem na danom určení nemôže byť daný, pretože by nedošlo k zmene vlastníka, ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva a žalobca sa toho ani nedomáhal, pretože žiadal určiť vlastnícke právo iba ku dňu vyvlastnenia. Z obsahu žaloby, všetkých jej

vyjadrení vyplýva, že žalobu podal z dôvodu vyplatenia náhrady za vyvlastnený pozemok. Záver súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu je arbitrárnym. Rieši sa totiž stále aktuálna otázka, komu má byť náhrada vyplatená. Existencia konania o úschovách ešte neznamená, že by naliehavý právny záujem v prejednávanej veci nebol daný. Žalobca zdôrazňuje, že konanie o určenie vlastníckeho práva začalo skôr, vzhľadom na veľké množstvo účastníkov je efektívnejšie a hospodárnejšie, aby boli sporné otázky vyriešené v konaniach o určenie (vedie sa viacero obdobných konaní, ktorých predmetom sú jednotlivé vyvlastnené nehnuteľnosti).

3.2. Zásadne platí, že možnosť podania žaloby na plnenie spravidla vylučuje právny záujem na žalobe určovacej, tento predpoklad však nemožno chápať všeobecne. Ak žalobca môže preukázať, že má právny záujem na tom, aby rozhodnutím súdu bolo určené určité právo, alebo právny pomer napriek tomu, že by mohol žalovať priamo na plnenie, nemožno mu určovaciu žalobu odoprieť. Za nedovolenú - pri možnosti žaloby na plnenie - možno považovať určovaciu žalobu len tam, kde by neslúžila potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov. Ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu a môže sa ňou predísť žalobe na plnenie, je určujúca žaloba prípustná aj napriek tomu, že je možná i žaloba na plnenie (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 5Obdo/51/2011). V posudzovanom prípade však do úvahy žaloba na plnenie ani neprichádza (nakolko sa jedná o tzv. solučnú úschovu s účinkami splnenia dlhu). Súd uviedol, že je na žalobcovi, aby preukázal svoje tvrdenie o neplatnosti odstúpenia od zmluvy a o vzniku jeho vlastníctva zákonným spôsobom (a teda aby súd skúmal meritum veci). Druhoistančný súd však (nesprávne) skonštatoval, že tento názor odvolacieho senátu o existencii naliehavého právneho záujmu bol prekonaný rozhodnutím vyššej súdnej authority, a to Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/36/2020.

3.3. Nesprávny procesný postup súdu tak spočíva jednak v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia vyrovňavajúceho sa so všetkými podstatnými a relevantnými argumentmi. Tiež spočíva v tom, že v dôsledku nesprávneho právneho záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu bolo porušené žalobcovo právo na spravodlivý proces.

3.4. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozhodnutie krajského súdu v celom rozsahu a zároveň mu priznal náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. Súčasne v zmysle § 444 ods. 2 CSP navrhol odloženie právoplatnosti dovolaním napadnutého rozsudku.

4. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že sa nestotožňuje s tvrdeniami žalobcu uvedenými v dovolaní a navrhol, aby dovolací súd dovolanie ako zjavne nedôvodné zamietol a priznal žalovanému náhradu trov dovolacieho konania.

5. Intervenient v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že dovolateľ nepreukázal danosť ním prezumovaného dovolacieho dôvodu. Navrhol, aby dovolací súd podané dovolanie odmietol ako neprípustné a intervenientovi priznal náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa ustanovenia § 444 ods. 2 CSP a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/144/2019, 4Cdo/108/2019, 9Cdo/72/2020, 9Cdo/184/2020).

7. Najvyšší súd ako súd dovolací po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je potrebné zamietnuť.

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ

vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. V danom prípade dovolateľ výslovne vyvodzoval prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, keď namietal nesprávny procesný postup súdu spočívajúci jednak v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia a arbitrárny nesprávny právny záver odvolacieho súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu. Uvedeným bolo porušené žalobcovo právo na spravodlivý proces.

11. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP je a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.2. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide, napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

13. K dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie, alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

14. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

14.1. Ústavný súd tiež vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne, napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 z 27. januára 2022, uviedol k arbitrárnosti rozhodnutia, že sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť

sa prejavuje ako extrémny nesúlاد medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré práva uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne, ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

15. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

16. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.

17. K dovolacej námietke týkajúcej sa nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, a teda jeho nepreskúmateľnosti, tiež arbitrárnosti dovolací súd vo väzbe na body 13. až 16. tohto rozhodnutia uvádza, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

17.1. V danom prípade dovolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňa náležitosti odôvodnenia rozhodnutia (§ 393 ods. 2 v spojení s § 220 ods. 2 CSP), a preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľné, či zjavne arbitrárne (svojvoľné). Odôvodnenie rozsudku zodpovedá základnej štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Z odôvodnenia rozhodnutí súdov (oboch) nižších inštancií je zrejmé, z akých skutkových zistení a právnych úvah vychádzali, keď dospeli k záveru o nedôvodnosti uplatneného nároku žalobcu na určenie, že žalobca bol vlastníkom nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. Lužianky, Obec Lužianky, okres Nitra, zapísaných na liste vlastníctva č. XXXX, parcely registra „C“ parc. č. XXXX - orná pôda o výmere 717 m², ku dňu

vyvlastnenia. Súd prvej inštancie náležite objasnil, z akého dôvodu žalobca nemal naliehavý právny záujem na určení, že bol vlastníkom nehnuteľností ku dňu ich vyvlastnenia. Žalobca pritom nemal naliehavý právny záujem na podaní žaloby ani z dôvodu uplatňovania si náhrady za vyvlastnenie, pretože žalovaný mal vyplatenú kúpnu cenu a úschova náhrady za vyvlastnenie sa týkala vzťahu medzi spoločnosťami MH Invest, s.r.o. a MH Invest II, s. r. o. Súd prvej inštancie poukázal na to, že žalobca nemohol mať naliehavý právny záujem na požadovanom určení aj vzhľadom na vznik predkupného práva štátu po uzatvorení zmluvy a pred vznikom vlastníckeho práva vkladom do katastra nehnuteľností (pričom predkupne právo bolo následne štátom uplatnené), nikdy teda žalobca nebol a ani nemohol byť zapísaný ako vlastník predmetnej nehnuteľnosti, t.j. nenadobudol vlastnícke právo. Odvolací súd považoval uvedené závery súdu prvej inštancie za právne správne a uzavrel, že naliehavý právny záujem na žalobcom požadovanom určení nebol daný, pretože žalobcom požadované určenie by nemalo vplyv na zmenu aktuálne zapísaného vlastníka predmetných nehnuteľností, pretože žalobca sa tohto určenia nedomáhal a žiadal určiť vlastnícke právo iba ku dňu vyvlastnenia. Žalobca v priebehu konania predložil súdu rozhodnutie o vyvlastnení v prospech spoločnosti MH Invest, s.r.o., z ktorého vyplýva, že za vyvlastnené pozemky patrí spoločnosti MH Invest II, s. r. o. náhrada podľa ustanovenia § 4 ods. 3 zákona o vyvlastnení pozemkov.

17.2. Keďže odvolací súd sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie stotožnil, treba jeho dôvody posudzovať v kontexte s dôvodmi uvedenými v rozsudku okresného súdu, s ktorým vytvára organickú (kompletizujúcu) jednotu, keďže prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09). Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces. Odvolací súd odôvodnil potvrdzujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania strán sporu (vrátane dovolateľa), zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán sporu, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za vecne správne, k čomu na zdôraznenie jeho správnosti doplnia aj ďalšie dôvody, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami aj žalobcu (§ 387 ods. 2 CSP, viď uvedené vyššie). Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (body 11. až 13.), ako aj odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie (body 8. až 20.), nevyplyva nedostatočnosť, či nezrozumiteľnosť alebo nepresvedčivosť, ani absencia o skutkových a právnych záveroch, či taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne a náležite neodôvodnil, a že pri rozhodovaní nezohľadnil odvolaciu argumentáciu dovolateľa.

18. V reakcii na dovolacie argumenty žalobcu dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Samotné odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (IV. ÚS 112/05, IV. ÚS 324/2011). Dovolací súd neakceptoval opodstatnenosť dôvodov, ktoré žalobca uvádzal v dovolaní o zmätočnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, trpiaceho nedostatkom riadneho odôvodnenia, pretože uvedené nezistil.

19. Pokiaľ dovolateľ vyvodzoval prípustnosť dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f/ CSP v dôsledku nesprávneho právneho záveru súdov o nedostatku naliehavého právneho záujmu, k uvedenému dovolací súd pripomína, že už dávnejšie dospel k záveru, podľa ktorého realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (R 54/2012). Na tomto závere najvyšší súd aj naďalej zotrváva (R 24/2017, 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018) a za ústavnoprávne akceptovateľný ho považuje i ústavný súd (I. ÚS 61/2019).

20. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd uzavrel, že žalobca neopodstatnene namietal, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté zmätočnosťou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f/ CSP. Dovolací súd preto dovolanie žalobcu ako nedôvodné v zmysle § 448 CSP zamietol.

21. Žalovaný spolu s intervenientom boli v dovolacom konaní úspešní, preto im dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.